

АНОТАЦІЯ

Матохнюк М.О. Поліморфізм гена Кардіотрофіна-1 у чоловіків з есенціальною гіпертензією, що ускладнилась хронічною серцевою недостатністю. Діагностичне та клінічне значення. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 – «Медицина» – Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова МОЗ України, Вінниця, 2021.

Дисертаційне дослідження присвячене вирішенню однієї з важливих проблеми сучасної кардіології – покращенню прогнозування та ранньої діагностики гіпертрофії лівого шлуночка та хронічної серцевої недостатності на тлі есенціальної гіпертензії у чоловіків 40-60 років, мешканців Поділля, шляхом вивчення поліморфізму гена кардіотрофіну-1 в положенні rs8046707 та відповідної концентрації кардіотрофіну-1 та мозкового натрійуретичного пептиду в плазмі крові, особливостей серцевої гемодинаміки.

У дослідження було залучено 170 осіб чоловічої статі, віком 40-60 років, мешканців Подільського регіону. Серед них 70 осіб групи контролю (без ознак серцево-судинної патології), 50 з гіпертрофією лівого шлуночка на тлі есенціальної гіпертензії та 50 – з есенціальною гіпертензією, що ускладнена хронічною серцевою недостатністю. Всім учасникам дослідження вимірювали офісний артеріальний тиск, згідно рекомендаціям експертів ВООЗ та ESC/ESH, ACC/AHA, ISH (2016-2020), виконували стандартне ультразвукове обстеження серця, визначали рівні кардіотрофіну-1 та мозкового натрійуретичного пептиду в плазмі крові методом імуноферментного аналізу (ІФА) та гену кардіотрофіну-1 в положенні rs8046707 у зразках венозної крові методом полімеразно-ланцюгової реакції (ПЛР). Діагноз есенціальної гіпертензії та хронічної серцевої недостатності встановлювали на підставі скарг, анамнестичних даних, даних об'єктивного, лабораторного та інструментального методів обстеження згідно клінічних рекомендацій ESC 2016-2018 років, рекомендацій по лікуванню артеріальної гіпертензії ESH та рекомендацій ESC з діагностики та

лікування хронічної серцевої недостатності (ХСН) 2016-2019. Інформовану згоду на участь у даному дослідженні підписали усі учасники.

В результаті проведеного дослідження отримані дані, що у групі осіб чоловічої статі 40-60 років, хворих на есенціальну гіпертензію достовірно частіше зустрічаються носії генотипів GA+AA гена КТ-1, такі ж результати отриманні і у чоловіків з ХСН ($p < 0,05$). Визначено, що у носіїв варіанту генотипів GA+AA гена КТ-1 чоловіків з гіпертрофією лівого шлуночка та ХСН на тлі есенціальної гіпертензії вищі рівні плазмової концентрації КТ-1 ніж у носіїв генотипу GG. У хворих з ЕГ II стадії носіїв варіанту генотипів GA+AA гена КТ-1 відмічалась достовірно частіше обтяжена спадковість з приводу даного захворювання.

В ході дослідження отримані дані, що концентрація КТ-1, так само як і МНП в плазмі крові вища у пацієнтів з ГЛШ, крім того вона є вищою у пацієнтів з ХСН ($p < 0,05$). У представників різних вікових груп з ГЛШ на тлі ЕГ та ЕГ, що ускладнена ХСН встановлено різницю середніх рівнів МНП. Під час аналізу плазмової концентрації КТ-1 на відміну від рівнів МНП, достовірної різниці при надлишковій масі тіла та ожирінні та у різних вікових групах не виявлено. Визначено, що у осіб з надлишковою масою тіла та ожирінням достовірно нижчі рівні МНП в плазмі крові при ХСН.

За допомогою ROC - аналізу розраховані межові рівні КТ-1 в плазмі крові для ранньої діагностики ГЛШ та розвитку ХСН у чоловіків хворих на ЕГ: межовий рівень КТ-1 у плазмі крові вище - $\geq 122,895$ пг/мл (чутливість-95 %, специфічність-100 %), може бути використаний для ранньої діагностики таких змін міокарда як ГЛШ, а межовий рівень - $\geq 303,81$ пг/мл (чутливість - 85,7 %, специфічність- 92 %) для скринінгової діагностики розвитку ускладнення ЕГ у вигляді ХСН.

Визначено, що носійство генотипів GA+AA гена КТ-1 у хворих з есенціальною гіпертензією II стадії та есенціальною гіпертензією, що ускладнена хронічною серцевою недостатністю асоціюється з більшими показниками розмірів та об'ємів ЛШ в кінці систоли та діастоли, вищими показниками iММЛШ та товщини стінок ЛШ, та з більш вираженими

негативними зсувами діастолічної функції ніж у носіїв генотипу GG гена КТ-1. За допомогою кореляційного аналізу Спірмена виявлена позитивна кореляція КТ-1 в плазмі крові з величинами розмірів ЛШ у осіб з ЕГ II стадії, так само як і у осіб з ХСН.

Сформовано перелік фенотипових рис портрету пацієнта, який можна використати для прогнозування перебігу есенціальної гіпертензії. Розроблено методику за допомогою дискримінантного аналізу, за якою теж можна виявити несприятливий прогноз хвороби.

Ключові слова: есенціальна гіпертензія, хронічна серцева недостатність, ген кардіотрофін-1, пептид кардіотрофін-1, мозковий натрійуретичний пептид.

Список публікацій здобувача.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації.

1. Матохнюк М. О., Лиманський О. В., Жебель В. М., Старжинська О.Л. Кардіотрофін-1 як маркер функції та стану міокарду при есенціальній гіпертензії та хронічній серцевій недостатності / М. О. Матохнюк // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2019. - № 1 (23). – С.- 172-177. *(Здобувачем проведено обстеження хворих, проаналізовано отримані результати та написано основний текст статті).*

2. Матохнюк М. О., Жебель В. М., Кульчевич Л. В., Шевчук О. К. Сучасний біомаркер кардіотрофін-1 у діагностиці стану діастолічної функції міокарда у чоловіків з есенціальною гіпертензією / М. О. Матохнюк // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2020. - № 3 (24). – С.- 460-464. *(Здобувачем проведено огляд літератури, збір даних, їх статистична обробка, обговорення та фінальне оформлення статті до друку).*

3. Матохнюк М. О., Пашкова Ю. П., Жебель В. М. Фенотиповий портрет есенціальної гіпертензії, як інструмент підвищення ефективності її діагностики та прогресування у чоловіків носіїв поліморфних варіантів гена кардіотрофіна-1 / М. О. Матохнюк // Проблеми екології та медицини. -2020. - №5-6 (24). – С.11-

13. *(Здобувачем проведено збір літературного матеріалу, його аналіз,*

обстеження хворих, узагальнення результатів та оформлення статті до друку).

4. Matokhniuk M. O., Limanskiy O. V., Maiko O. V., Zhebel V. M, Shevchuk O. K., Palii I. K. Prognostic significance of blood marker of hypertrophy- cardiotrophin-1 when carrying different variants of its gene in men with essential hypertension / M. O. Matokhniuk // Wiadomosci Lekarskie. - 2021. - № 2 (74). P.- 273-277. *(Фахове видання Польщі, включене до бази даних Scopus. Здобувачем проведено збір даних, їх статистична обробка, огляд літератури, обговорення та фінальне оформлення статті до друку).*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

5. Матохнюк М. О., Лиманський О. В., Жебель В. М., Старжинська О.Л. Кардіотрофін-1 як маркер виявлення гіпертрофії лівого шлуночка у чоловіків Подільського регіону, хворих на есенціальну гіпертензію / М. О. Матохнюк // Матеріали ХІХ національного конгресу кардіологів України (26–28 вересня 2018 р., м. Київ). - 2018. - С.23. *(Здобувачем проведено збір та обробку матеріалів дослідження, аналіз результатів, написання тез).*

6. Матохнюк М.О., Лиманський О.В., Жебель В.М., Руденко О.В. Плазмові рівні Кардіотрофіна-1 у чоловіків хворих на ЕГ: неускладнену та ускладнену хронічною серцевою недостатністю / М. О. Матохнюк // Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасної медицини» (22-23 листопада 2017 р., м. Вінниця).- 2017.– С. 66-67. . *(Здобувачем проведено збір та обробку матеріалів дослідження, аналіз результатів, написання тез).*

7. Матохнюк М.О. Поліморфізм гена кардіотрофіну-1 і рівень його плазмової концентрації у чоловіків- мешканців Поділля з асимптомною есенціальною гіпертензією / М. О. Матохнюк // Матеріали науково-практичної конференції молодих вчених «Перспективи розвитку профілактичної та клінічної медицини» (19 квітня 2019 р., м. Київ). - 2019.- С.42. . *(Здобувачем проведено збір та обробку матеріалів дослідження, аналіз результатів, написання тез).*